

Frå:	Til:
Møre og Romsdal fylkeskommune Kompetanse- og næringsavdelinga, Lina Vassdal	Olje og Energidepartementet,
Dato:	Ref:
08.12.2020	

Innspill til arbeidet med langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Vi har mange naturressurser i Møre og Romsdal, som vi både må ta vare på og utnytte og foredle på en fornuftig måte. Her er våre spesifikke innspill:

Det bør legges bedre til rette for å hente ut potensialet for **økt kraftproduksjon i oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraft** i Norge. Herunder bør det sees på justeringer i skatteregimet for å stimulere til dette.

All utvidelse og utbygging av ny vannkraft må basere seg på **miljødesign-metodikken** for å sikre at det tas vare på naturen og samtidig som det kan produseres fornybar kraft lønnsomt.

Klimaendringene medfører i fremtiden økte nedbørsmengder som både gir økte muligheter for kraftproduksjon og betydelig forhøyet flomrisiko. Det bør stimuleres til løsninger som utnytter potensialet for økt kraftproduksjon fra økt nedbør, samtidig som man reduserer risikoen for skadeflommer.

- Et godt eksempel er prosjektet «**Vann det rene under**», som omhandler overføring av flomvann fra bl.a. elva Jori til Aursjømagasinet og bygging av ny kraftstasjon i Eikesdalen. Dette vil gi over 3 TWh ny elektrisk energi, og reduserte skadeflommer i øvre deler av Gudbrandsdalen. I tillegg vil det ha en betydelig miljøgevinst med tilførsel av vann i Aura/Eira-vassdraget som grunnlag for å oppfylle forpliktelsene etter Vanddirektivet.

Et **svakt kraftnett er i dag en begrensning** for både samfunns- og næringsutvikling. Det er også en begrensning for muligheter til å oppnå mål om nødvendig reduksjon av klimagassutslipp gjennom elektrifisering av transportsektoren til land og sjø.

- Møre og Romsdal fylke er som kjent et stort fergefylke. En storstilt elektrifisering av fergetrafikken har allerede satt kraftnettet i regionen under stort press. Landstrøm til lading av kystflåten vil medføre enda større utfordringer for kraftnettet og vil begrense våre muligheter til å oppnå klimanøytralitet.
- Brudd i forsyningen gjennom manglende N-1 løsning vil føre til store omdømmeutfordringer for regionen med stor andel kraftkrevende industri, to ilandføringssteder for gass og storstilt utbygging av landbasert oppdrett. En ny 420 kV forbindelse ut til Romsdalshalvøya er utredet men uten plan for gjennomføring. Det bør også utredes ny 420 kV transmisjonsnettlinje langs ytre kystlinje, der behovet for ny kraft og elektrifisering er størst.
- I kjølvannet av EU sin tredje energipakke søker Statnett nå omklassifisere deler av transmisjonsnettet på 132kV nivå til regionalt distribusjonsnett, nett som i dag også fungerer som reserver for eksisterende 420kV nett, og laste kostnadene over til innbyggere og næringsliv i regionen. Konsekvensen er at vår konkurranseevne i regionen svekkes.

Spillvarme fra produksjonsanlegg på Sunndalsøra og Tjeldbergodden har gitt store **muligheter for verdiskaping**. Nyhamna gassprosessanlegg representerer regionens største ubenyttede spillvarmeutslipp med godt over 2 TWh/år. Tilrettelegging for tilgang til spillvarmeutnyttelse ved utsiden av anlegget er fortsatt ikke kostnadsberegnet av lisensen, eller operatør. Meldingen bør omtale hvordan det kan legges til rette for at det blir **enklere å kreve at spillvarme blir tilrettelagt for utnyttning og verdiskaping**.

Det er et betydelig potensial for utbygging av **offshore vindkraft** i Møre og Romsdal. Viktig å avveie hensynene til energibehov, natur og miljø, fiskeri og annet bruk av havområdene, som transport, forsvar og turisme.

Tjeldbergodden industrianlegg representerer Norges største anlegg for **videreforedling av norsk naturgass**. Haltenpipe som bringer naturgassen inn til Tjeldbergodden utnyttes kun til 1/3 av kapasiteten. Anlegget har ikke eksportør ut, og er en avhengig av å videreforedle og produsere storskala produkter fra naturgass. Aktuelle produkt er blå hydrogen, metanol eller ammoniakk. Det er også naturlig å utvikle Tjeldbergodden til fremtidig CO₂ knutepunkt. System for bruk av spillvarme er allerede etablert- overskuddsvarmen utnyttes både til kraftproduksjon gjennom damturbin samt til bruk ved fiskeoppdrett. Ivaretagelse av energioverskudd/spillvarme bør være en forutsetning ved foredling av naturgass.

Det er også naturlig å vurdere produksjon av grønn **metanol fra biogass**.

- Statlige tilskudd til teknologiutvikling innenfor reformering av hydrogen, etablering av et CCS mottakssystem og forutsigbar prising er viktige premissgivere. Det må også arbeides med klimafotavtrykket i hele verdikjeden og omdømmet til blått hydrogen i bl.a. EU.

Det haster med å komme i gang med ombygging av offshoreflåten til lav- og nullutslipp. Møre og Romsdal har en komplett verdikjede for utvikling og bygging av skip, men etter siste års kriser sliter store deler av næringen. Det bør etableres et **program for modernisering av flåten, og en grønn omstillingspakke med tilskudds-, finansierings- og vrakpantordninger**. Dette vil både sikre eksisterende og skape nye arbeidsplasser, det vil gi kompetanseutvikling og nye eksportinntekter, og det vil bidra til oppfyllelse av utslippsmålene for 2030.

I det grønne skiftet med utvikling innen fornybare energikilder og batteriteknologi kreves tilgang til betydelige mengder **havbunnsmineraler**. En sikker, effektiv og miljømessig utvinning av disse ressursene vil kreve **utvikling av ny teknologi**.

- Kristiansund vedtok allerede 2016 etablering av nytt areal for etablering av et havteknologisenter rettet mot denne sektoren. Havbasen er regulert og under opparbeiding. I Kristiansund ligger en av Norges største forsyningsbaser med servicetjenester for betjening av petroleumssektoren nord for 62 breddegrad, en sentral plassering også for fremtidige havbunnsmineralaktiviteter. Møre og Romsdal fylkeskommune støtter engasjementet for å etablere et senter for teknologiutvikling og utvinning av havbunnsmineraler i Kristiansund.
- Regionen har lange tradisjoner og høy maritim- og petroleumskompetanse, med stor mulighet for kompetanseoverføring til denne nye næringen. **Kristiansund** bør derfor settes på kartet som **aktuell base for leting, utbygging og produksjon av mineraler fra norske havområder**.

Det er naturlig at incentiver gjennom virkemiddelapparatet og skatteregimet innenfor tilrettelegging med kompetansebygging, kartlegging, leting og utvinning mottak/prosessering omtales i meldingen.